

MƏTBUAT FƏDAİSİ

Jurnalistika böyük zəhmət, xüsusi səy, professional yanaşma, hadisələri operativ qiymətləndirmək və prosesləri düzgün analiz bacarığı tələb edən sənətdir.

Heydər Əliyev

...Heydər Əliyev I katib kimi fəaliyyətə başlayandan sonra hər sahədə inkişaf özünü büruzə verdi. O cümlədən mətbuatda da azad fikirlilik hökm sürməyə, üstüörtülü olsa da, milli siyasət yürüdülməyə başladı. "Bakı" qəzetinə verilən xüsusi imtiyaz da I katibin - Heydər Əliyevin adı ilə bağlı idi. Onun diqqəti, qayğısı və səyi nəticəsində "Bakı" və "Baku" milli mətbuat orqanına çevrildi. O dövrün qəzetlərindən fərqləndi.

Nəsir İmanquliyev

Bünövrəsi "Əkinçi" ilə qoyulmuş milli mətbuatımız bu gün Azərbaycanın dünyada eşidilən səsidir. Biz fəxr edə bilərik ki, milli mətbuatımızın böyük tarixi var. Bu, bizim böyük sərvətimizdir, dəyərimizdir.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Həyatda hər bir kəsin yerini və taleyini tarix müəyyən edir. Odur ki, nə böyük, nə də kiçik rollar olur. Öz həyat kitabını yazmağa ancaq sənin şəxsi, dərk edilmiş məsuliyyətin imkan verir.

Mehriban Əliyeva
Azərbaycan Respublikasının I Vitse-prezidenti

İntibah tarixinin ən mühüm səhifələrini XI - XII əsrlərdə yazan Azərbaycan xalqı bu fəthətləri bir də XX əsrdə yaşadı. Mənim bir ziyalı kimi xoşbəxtliyim onda idi ki, mən təkə onu yaşamadım. Yaradanlar və yaşadanlar sırasında oldum.

Nəsir İmanquliyev

Jurnalist var ki, özündən sonra çox sayda oçerklər və məqalələr, kitablar qoyub gedir. Lakin Azərbaycanda ikinci elə bir jurnalist tapmaq mümkün deyil ki, bir qəzetin bünövrəsini qoysun, nüfuzlu redaksiya heyəti yaradaraq 30 il boyunca hər sayı hamı üçün maraqlı olan bir qəzet çıxarsın. Məhz buna görə Nəsir müəllimdən sonra 30 il ərzində redaktoru olduğu "Bakı"- "Baku" qəzetlərinin hər biri milli mətbuatımızın əzəmətli abidəsi kimi qaldı. Əslində, bunlar elə Nəsir müəllimin özünə ucaldılan möhtəşəm abidələrdir.

**Nərgiz Paşayeva,
AMEA-nın vitse-prezidenti, M.V.Lomonosov adına
Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filialının rektoru,
akademik**

**Üzeyir bəy Hacıbəyov,
SSRİ xalq artisti**

Mənə olan təzyiqlərin qarşısını jurnalist məharəti ilə aldı

"Koroğlu" operasının anşlaqla keçməsində "Yeni yol" qəzetinin çox böyük xidmətləri olmuşdur. Görkəmli publisist Qulam Məmmədlinin, Nəsir İmanquliyevin zəhmətini isə heç nə ilə müqayisə etmək olmaz. "Yeni yol" qəzetinin xüsusi bülletenlərini hazırlayan Nəsir İmanquliyev o günlərdə çox böyük çətinliklərə qatlaşdı. Tamaşaçıları səfərbər etdi. "Koroğlu"ya qarşı olan hücumların, mənə olan təzyiqlərin qarşısını jurnalist məharəti ilə aldı.

**Niyazi,
SSRİ xalq artisti, dirijor**

Onun dirijor çubuğunu xatırladan qələmi bir yox, iki böyük "ansamblı" məharətlə idarə edir

Şəxsiyyəti zaman yetirir, tarix qiymətləndirir. "Bakı" və "Baku" qəzetlərinin redaktoru zamanı arxasıya aparın, xalqının tarixini qələmi ilə yazan qüdrətli simalardandır. Bütün sənət adamları mədəniyyətə olan qayğısına görə, bu müdrik ziyalıya, jurnalistə minnətdardır. Onun dirijor çubuğunu xatırladan qələmi bir yox, iki böyük "ansamblı" məharətlə idarə edir. Hər gün yeni bir əsər yaradır. Əslində, ən böyük əsər elə Nəsir İmanquliyevin - bu peşəkar redaktorun özüdür. Mərkəzi Komitənin qərarı ilə Ermənistanda erməni, Gürcüstanda gürcü dili dövlət dili kimi təsbit olundu. Bu, o zamanlar üçün böyük hadisə idi. Pribaltikanı çıxarmaqla, Gürcüstan və Ermənistan istisna respublika oldu. Bu bizdə etirazla qarşılandı. Cəza tədbiri olaraq mərkəzdən təzyiqlər artdı. Mirzə İbrahimov, Mirəsədulla Mirqasımov, Üzeyir bəy açıq-açıqlığına etiraz etdilər. Ana dilində çıxan "Yeni yol" qəzetinin bağlanması əksər milli ziyalıları narahat etdi. Nəsir İmanquliyevin MirCəfər Bağirova göndərdiyi etiraz məktubu hamımızı - Səməd Vurğunu, Üzeyir bəyi, Hüseyn Cavid, Mirəsədulla Mirqasımovu, Mirzə İbrahimovu, Qulam Məmmədlini narahat etdi. Düşünürdük ki, bu daha sonudur. Bağirov onu "vısilka"

etdirəcək. Nəsir müəllim qəzetin bağlanması Azərbaycan dilinə təzyiqlər kimi qəbul edirdi. Xoşbəxtlikdən Bağirov məsələyə siyasi rəng vermədi. O, özü də bu məsələyə yaxşı baxmırdı. Digər bir tərəfdən də müharibənin başlaması Nəsir müəllimi xilas etdi. Moskva bu söhbəti yaxşı qəbul etməzdi. Bağirov imkan düşdükcə Nəsir müəllim kimi milli ziyalıları qoruyurdu. Bir məsələni deyim: müharibənin ən pis vaxtlarında Bağirov Stalindən xahiş etdi və azərbaycanlılardan ibarət diviziyalar yaradıldı. Bizimkilər dil bilmədiyini üçün təlimin qaydalarını götürə bilmirdilər. Nəsir müəllim həmin diviziyalarda siyasi rəhbər, qəzetçi kimi xidmət etmiş, təbliğat-təşviqat işləri görmüşdü. Krım cəbhəsində onu tanımayan yox idi. Rus dilini də çox yaxşı bilirdi. Krım cəbhəsində təbliğat-təşviqat aparmaq üçün “Döyüşən Krım” qəzeti çap olunurdu. Ətrafına yazıçı və şairlərimiz cəm olmuşdu. Cəfər Cəfərov, Rəsul Rza, Nəsir İmanquliyev, Abbas Zamanov, Gəray Fəzli kimi ziyalılar o zaman çox işlər görmüşdülər. Nəsir müəllimin redaktorluğu ilə çap olunan məqalələr çox böyük əks-səda doğururdu. Biz incəsənət xadimləri də tez-tez diviziyalarımızın əsgərləri ilə görüşə gedirdik. Bu görüşlərin təşkilatçılıq məsələləri, adətən, Nəsir İmanquliyevə tapşırılırdı. Gənc, cavan olmasına baxmayaraq, Səməd Vurğunun, Üzeyir bəyin ona çox böyük hörməti var idi. Belə bir qəzet Cənubi Azərbaycanda, Təbrizdə Mirzə İbrahimovun rəhbərliyi ilə çap olunurdu. Onu da İrana təbliğat-təşviqat üçün ezam olunan ziyalılarımız nəşr edirdi...

Bir məsələni də yada salım: 50-ci illərdə dil məsələsi yenidən qalxdı. Mirzə İbrahimova qarşı hücumlar başladı. Nəsir müəllim bizim yanımızda oldu, Mirzəni müdafiə etdik. O vaxtlar Nəsir Radioinformasiya Baş İdarəsinə rəhbərlik edirdi. Ana dilində verilişlər açdı. “Oxu tar, səni kim unudar?” adlı muğam müsabiqəsi təşkil etdi. Münsiflər heyətində mən də var idim. Müsabiqə uğurla başa çatdı. İştirakçıların çoxu ikinci dekadada Respublikamızı təmsil etdi. Müsabiqə vaxtı Moskvadan Nəsir müəllimə radionun rəhbəri kimi təzyiqlər çox olurdu. Ermənilər durmadan Mərkəzi Komitəyə məktub yazırdılar ki, “dilimiz, musiqimiz sıxışdırılır”. Nəsir İmanquliyevi bu hücumlardan MK-nın I katibi İmam Mustafayev qorudu. Xalq nümayəndələri, ziyalılar da onu müdafiə edirdi...

1958-ci ildə ana dilində şəhər qəzetinin yaranmasına icazə verildi. “Bakı” qəzeti nəşrə başlayanda Mərkəzi Komitənin təbliğat-təşviqat şöbəsinin katibi rəhmətlik Şıxəli Qurbanovun təqdimatı, Mərkəzi Komitənin I katibi Vəli Axundovun əmri ilə Nəsir İmanquliyev qəzetə redaktor təyin olundu. Bu gün iki dildə çap olunan “Bakı” qəzeti ziyalılarımızın, şəxsən mənim özümün də tribunamızdır. “Bakı” qəzeti sözün həqiqi mənasında əsl təbliğat-təşviqat vasitəsidir. Mədəniyyətimizin, şəhərimizin güzgüsüdür. Onun dirijor çubuğunu xatırladan qələmi bir yox, iki böyük "ansamblı" məharətlə idarə edir.

**İmam Mustafayev,
Azərbaycan KP MK-nın I katibi**

Nəsir İmanquliyev əqidəli vətəndaş, əvəzsiz şəxsiyyət, etibarlı dostdur

Nəsir İmanquliyev bir jurnalist, dövlət xadimi, müəllim, ictimaiyyətçi kimi sınaqdan çıxıb. 30-cu illər mətbuatında peşəkar jurnalist, müharibə dövründə, Krım cəbhəsində siyasi məsələlər üzrə müavin, vətənpərvər qəzetçi, “Kommunist” qəzetində redaktor müavini, Bakı Şəhər Sovetində, Mərkəzi Komitədə təbliğat-təşviqat şöbəsinin müdiri, mətbuat məsələləri üzrə kurator, jurnalistika fakültəsində müəllim kimi etimad qazanıb. Hansı sahədə çalışmasından asılı olmayaraq etimadı doğruldub. Xalq kütlələrinin hörmətini qazanıb. İnformasiyanı, radio işini, təbliğat məsələlərini çox yaxşı bilir. Radio Komitəyə rəhbərlik işini ona həvalə etmək olar. Bu etimadı doğruldacağına əminəm. Nəsir İmanquliyev yalnız jurnalist deyil, əqidəli vətəndaş, əvəzsiz şəxsiyyət, etibarlı dostdur. Bu sədaqətli insanla əl-ələ verib çox işlər görmək olar. Mən ona inanıram...

**Vəli Axundov
Azərbaycan KP MK-nın I katibi**

Nəsir İmanquliyevin radioda təşkil etdiyi “Muğam müsabiqəsi” zamanında atılan ən ciddi addımlardan idi

Şəhər qəzetinin nəşrə başlaması Bakının həyatında yeni bir mərhələnin başlanğıcı olacaqdır. “Yeni yol” qəzeti bağlandıqdan sonra Bakı şəhərinin mətbu orqanı olmamışdır. İnkişaf etmiş şəhərlərin hər birinin öz adı ilə bağlı qəzetləri vardır. Bu qəzetlər şəhərlərin sosial həyatı, tərəqqi və inkişafı ilə bağlı yazılar, xəbərlər çap edir. Mədəni-kütləvi tədbirləri işıqlandırır. Onların ətrafında tanınmış jurnalistlər, rəssamlar, ictimai xadimlər cəm olur. Nəsir İmanquliyev tanınmış ictimai xadim, peşəkar jurnalistdir. Dilimizin, tariximizin, mədəniyyətimizin sanballı bilicilərindəndir. Mətbuat məsələlərini, təbliğat-təşviqat işini yüksək səviyyədə bilir. Vətəninə, xalqını sevir. Nəsir İmanquliyevin radioda təşkil etdiyi “Muğam müsabiqəsi” zamanında atılan ən ciddi addımlardan idi. O, bununla muğamın əsl sahibinin ünvanını göstərdi. Muğamın beşiyi olan Şuşanın, Qarabağın tarixi sakinlərinin kimliyini sübut etdi. Nəsir İmanquliyev dil siyasətimizi bilir. Ana dilinə münasibətdə bəzi kommunistlərdən daha fərqli mövqe nümayiş etdirir. Dilin saflığı, təbliği işində çox böyük işlər görmüş ziyalılarımızdandır. Bizə Azərbaycan dilinin təəssübkeşi olan belə qələm adamları lazımdır. Yeni nəşrə başlayan şəhər qəzetini ancaq, o, qura bilər. “Yeni yol” qəzetində yarımçıq qalmış ideyaları davam etdirmək üçün ancaq onun gücünə arxalanmaq olar...

**Şıxəli Qurbanov,
Azərbaycan KP MK-nın şöbə müdiri**

"Bakı" qəzetini ancaq o qura bilər

Nəsir İmanquliyev peşəkar jurnalist, ictimai xadim və güclü təşkilatçıdır. Yeni yaranan "Bakı" şəhər qəzetini də ancaq o qura bilər. Çünki yaranması üçün uzun illər mübarizə aparıb. Moskvaya, Mərkəzi Komitəyə 20 ilə yaxın məktub göndərüb. Müharibə illərində də şəhər qəzetinin açılması, yenidən təşkil olunması üçün təbliğat aparıb. "Yeni yol" qəzetindən sonra ən yüksək vəzifələr tutmasına baxmayaraq, şəhər qəzeti barədə düşünüb. Azərbaycan dilində qəzet çıxarmağın vacibliyini vurğulayıb. Şəhər qəzetini təkcə Bakının deyil, elmi-ədəbi, ictimaiyyətin, mədəni mühitin, quruculuq işinə töhfə verən hər bir vətəndaşın tribunası bilib.

Nəsir İmanquliyev xalqımızın tarixini, mədəniyyətini gözəl bilir. Dilimizə, milli xüsusiyyətlərimizə, ədəbiyyatımıza hörmətlə yanaşır. Əsası da odur ki, Bakını sevir. Bakı ilə nəfəs alır.

"Yeni yol" qəzeti gözlənilmədən bağlandı. "Vışka" qəzeti Mərkəzi Komitənin orqanı kimi fəaliyyətini davam etdirdi. Bir nəfərdə o vaxt təpər tapılmadı ki, soruşsun: balam, əhalisi əksəriyyət təşkil edən xalqın ana dilində çıxan qəzetinin günahı nədir? - Bu sualı heç vaxt, heç kəsə verən olmadı. Lakin mən qəzətdən uzaqlaşandan sonra uzun müddət müxtəlif yerlərdə çalışmışımdan asılı olmayaraq bu suala cavab axtarırdım. Nəhayət, bir gün topladığım faktlardan gəldiyim qənaətdən sonra bir məktub hazırladım. O vaxt Mərkəzi Komitənin birinci katibi Mircəfər Bağırov idi. Mənim məktubumu yuxarılara çatdırırlar. Baxılıb qərar çıxarıldı. Onda belə idi ki, bizim Mərkəzi Komitənin hər hansı bir qərarı mütləq Moskvaya göndərməli idi. Belə də oldu. Sov.İKP-dən xahiş olunurdu ki, Azərbaycanın paytaxtı Bakı şəhərində qəzet çıxarılmaya icazə verilsin. Aradan xeyli keçmiş mənə Mərkəzi Komitəyə çağırıldılar. O zaman Mərkəzi Komitənin katibi Şıxəli Qurbanov idi. Şıxəli Qurbanov stolunun gözündən bir qərar çıxarıb göstərdi və dedi:

- Moskva yeni qəzet çıxarmaq barədəki qərarımızı təsdiqləyib. İstəyirəm işin ilk təşəbbüskarı olduğun üçün məsuliyyəti də sənə üzərinə qoyaq, universitetdəki dərslərini demək şərti ilə...

Qəzet əvvəlcə kiçik formatda fəaliyyətə başladı. Sonradan oxucu marağını nəzərə alıb həcmi genişləndirdik, eyni zamanda rus oxucularını da nəzərə alıb "Baku" qəzetinin də paralel nəsrinə başladığımız. Bakı Şəhər Sovetinin yeni orqanı olan "Bakı" və "Baku" axşam qəzetlərinin təməli belə qoyuldu..."

**Şamil Şahməmmədov,
əməkdar jurnalist**

Nəciblik zirvəsi

Adətən, sevimli müəllimin haqqında xatirə yazanda dəfələrlə götür-qoy etməli olursan, onun təkrarsız məziyyətlərini ən dəqiq cizgilərlə təsvir etməyə çalışırsan, hamının yaxşı tanıdığı bu şəxsin obrazını özünə layiq ifadələrlə canlandırmaq istəyirsən. Əgər ustadın özü müqtədir qələm sahibi, tələbkar redaktor olubsa, məsuliyyət hissini qat-qat artır: hər cümləni yazanda neçə dəfə ölçüb-biçirsən, sanki zabitəli müəllim qarşısında imtahan verirsən.

Mətbuatımızın görkəmli şəxsiyyəti, jurnalistlərimizin neçə-neçə nəslinin müəllimi, bir çox həmkarımızın, o cümlədən mənim həyat və peşə taleyimin uğurlu məcraya yönəlməsinin səbəbkarı, qəzetçilikdə mükəmməl bir məktəbin yaradıcısı olmuş Nəsir İmanquliyevi hər dəfə dərin minnətdarlıq hissləri ilə xatırlayıram.

Nəsir müəllim haqqında yazdığım xatirələrdə bir məqamı əvvəllər də vurğulamışam: unudulmaz ustadımız Azərbaycan mətbuatının tamhüquqlu klassiki adına layiqdir. Biz, qələm əhli intellektual əməyin başqa sahələrində (elm, mədəniyyət, incəsənət) öz yaradıcılığı və fəaliyyəti ilə əbədi izlər qoymuş şəxsiyyətləri haqlı olaraq klassik adlandırırıq, amma həmin sahələrdən biri sayılan jurnalistikanın öndərlərini təvazökarlıq ucbatından unuduruq. Nəsir müəllimin işıqlı siması qarşısında da borcumuzu qaytarmaq zərurətini bir daha xatırlatmaq istərdim.

Əlbəttə, bu fikrin danılmaz həqiqətlərə söykəndiyini nümayiş etdirmək üçün onun ömür naməsinin yüksəliş, gərgin zəhmət, fədakarlıq timsalı olan səhifələrini bircə-bircə vərəqləmək olardı. Ancaq müəllimimizin həyat yolunun, yəqin ki, başqa bir yazıda əks olunacağını nəzərə alaraq yalnız onu vurğulamaq istəyirəm ki, respublikanın ən nüfuzlu qəzetlərində daim irəli çəkilə-çəkilə işləmək, partiyanın ali qərargahında ölkə mətbuatına rəhbərlik etmək, cəbhə qəzetində fəaliyyət göstərmək, Radio Verilişləri İdarəsinin sədri olmaq, jurnalistika fakültəsinin ilk təşkilatçılarından biri olub ömrünün axırınadək burada dərs demək, nəhəyət, Azərbaycanda tamamilə yeni tipli bir mətbu orqanı - "Bakı" axşam qəzetini yaradıb 30 il ərzində ona başçılıq etmək - bütün bunlar şərəfli ömür yolunun tarixçəsidir.

...Qəribə bir təsadüfdür ki, Nəsir müəllim universitetin jurnalistika şöbəsində (sonralar fakültəyə çevrildi) bizim qrupa dərs deməmişdi, məni tələbəlikdən tanıyırdı. O, Radio Verilişləri İdarəsinə rəhbərlik edəndə mən dördüncü kursda oxuyurdum və radionun ştatdankənar müxbiri idim. 1957-ci ilin axırları idi. Xeyrixah insan olan "Son xəbərlər" redaksiyasının baş redaktoru Hacı Hacıyev mənə dedi ki, Bakıda axşam qəzeti açılacaq, Nəsir müəllim redaktor təyin olunub, radiodan da bir neçə nəfər ora gedir, sən də namizədliyini vermişəm. Doğrusu, tələbə ikən isə qəbul olunacağıma inanmırdım, amma bir neçə gündən sonra Nəsir müəllim məni dəvət edib qısa söhbətdən sonra adıma siyahıya yazdı. Eşitdiyimə

görə, MK-da namizədlər müzakirə olunarkən mənim adımlı silmək istəmişdilər, ancaq gələcək redaktorun şöbə müdirini necə inandırmışdısa, razılıq vermişdilər. Beləliklə, bu nəcib insanın misilsiz xeyirxahlığı sayəsində ömür yolum müəyyən olundu və Nəsir müəllim əslində mənim gələcək müqəddaratım üçün məsuliyyəti öz üzərinə götürdü. Otuz il ərzində jurnalist sənətinin incəliklərini, redaktənin sirlərini, idarəetmə bacarığını ondan öyrəndim, əsl həyat məktəbi keçdim. Bütün bunlara görə əziz müəllimimə dönə-dönə minnətdaram.

"Bakı" axşam qəzeti Azərbaycan mətbuatının tarixində parlaq iz qoyan yeni ruhlu, o dövrün digər nəsrələrindən əsaslı şəkildə fərqlənən, rəsmiyyətçiliyə meyil etməyən, "palaz-palaz" məqalələr əvəzinə daha çox xəbər, reportaj, müsahibə janrlarına üstünlük verən, paytaxtın həyatını, əhəlinin qayğılarını rəngarəng formalarla işıqlandıran, yaranışından oxucuların rəğbətini qazanan bir orqana çevrildi. Bütün bu keyfiyyətlər redaksiyanın "sükanı" arxasında zəngin təcrübəli, yüksək zövqlü, iradəli və cəsarətli bir jurnalistin durduğunu göstərdi. Ən mühüm rəsmi hadisələr "şəhər qəzetlərində" rubrikası altında bir cümlə ilə oxucuya çatdırılırdı. "Bakı"nın hər nömrəsi əldən-ələ gəzirdi, axşama yaxın onu almaq üçün qəzet köşklərinin qarşısında uzun növbələr düzülürdü.

1958-ci il yanvarın 10-da qəzetin ilk nömrəsi mətbəədən redaksiyaya gətiriləndə gənc kollektivdə əsl bayram növrəği hökm sürmüşdü, heç kim evə getmək istəmirdi. Hamıdan çox sevinən isə Nəsir müəllim idi. Bu, qanuni iftixar hissi idi.

Qəzet bes il yarım ərzində kiçik formatda çıxsa da, respublikanın mətbu orqanları arasında özünə layiqli yer tutdu, təkcə Bakıda deyil, rayonlarda da yayıldı, tirajı ilbəil artdı. Başqa qəzetlərdən fərqli olaraq gündüz hazırlanıb axşamüstü satışı çıxan "Bakı" günün ən mühüm hadisələrini cəmi bir neçə saatdan sonra oxucuya çatdırırdı. Bu, kollektivdən yüksək operativlik tələb edirdi. Bəzən müxbir qəzetin gecikməməsi üçün xəbəri mətbəədə linotipçiyə diqtə edirdi.

Operativliyi və dəqiqliyi qəzetin ən vacib keyfiyyətləri hesab edən Nəsir müəllim gənc əməkdaşları da bu ruhda yetişdirirdi. Heç yadımdan çıxmır - böyük bəstəkarımız Fikrət Əmirov Amerikaya səfərdən qayıdarkən redaktorumuz gənc jurnalist Fazil Rəhmanzadəni və fotomüxbirimiz Yaşar Xəlilovu Biləcəriyə göndərmişdi. Onlar Moskva - Bakı qatarını orada qarşılayaraq paytaxta çatana qədər bəstəkarla müsahibə aparmış, sonra isə redaksiyaya qayıdıb operativ yazı və şəkil hazırlamışdılar. F.Əmirov vətənə dönən günün axşamı qəzetimizdə onunla müsahibə dərc olundu. Bu, ən yüksək operativlik nümunəsi idi. Belə faktlardan çox gətirmək olar.

Nəsir müəllim qəzetin ictimai-siyasi məzmununu o dövrün tələbləri səviyyəsində saxlamaqla bərabər, oxucu zövqünü oxşayan bədii yazıların hər nömrədə yer almasına da diqqət yetirirdi. Həsən Seyidbəylinin "Cəbhədən-cəbhəyə" romanı bir neçə ay ərzində qəzetimizdə dərc olundu. Azərbaycan ədəbiyyatında ilk detektiv əsərlərdən biri olan bu roman qəzetə oxucu marağını qat-qat artırırdı - qəzet əldən-ələ gəzirdi. Sonrakı illərdə "Bakı"nın səhifələrində xalq yazıçısı Hüseyn Abbaszadənin povestləri, Əbülhəsənin "Tərs adamlar" romanı, başqa yazıçı və sairlərimizin əsərləri müntəzəm dərc olunurdu. Teatrlarda premyeralara hökmən

baxan Nəsir müəllim elə oradaca tanınmış teatrşünaslara sifariş verir və tamasa haqqında sanballı resenziya ilk dəfə bizim qəzetdə çıxırdı.

Redaktorumuz özü idman azərbaycanı deyildi. Amma idman, xüsusən futbol yarışları qəzetdə həmişə geniş işıqlandırılırdı. "Oxucu istəyirsə, vermək lazımdır" - Nəsir müəllimin mövqeyi belə idi. Bir dəfə "Neftçi" Daşkənddə "Paxtakor"a 5:1 hesabı ilə qalib gəlmişdi. Mən təklif etdim ki, bu barədə yazını birinci səhifədə verək. Redaktorumuz mənalı-mənalı gülümsəyərək razılaşdı. Bu, mətbuatımızın tarixində görünməmiş bir cəsarət idi - futbol partiya qəzetinin 1-ci səhifəsində!

Nəsir müəllimin böyük təkidlərindən sonra 1963-cü ilin yayından "Bakı" axşam qəzeti iri formatda çıxmağa başladı. Bununla yanaşı, redaksiyamız rus dilində "Baku" qəzetini də nəşr edirdi. Həftədə 12 nömrə çıxan, bir-birinin təkrarı olmayan iki qəzetə rəhbərlik etməyin çətinliklərini təsəvvürünüzə gətirin. Ancaq bu fədakar insanın tükənməz enerjisi, hətta gecə-gündüz işləməyə kifayət edirdi. Hələ, üstəlik, redaksiyamız Bakı şəhər İcraiyyə Komitəsinin qərarlarından ibarət aylıq bülleten də hazırlayırdı. Bundan başqa, ildə iki dəfə Azərbaycan və rus dillərində futbol təqvim-məlumat kitabçaları buraxırdıq. Onların da nəsrinə redaktorumuz rəhbərlik edirdi. Nəhayət, Nəsir müəllim jurnalistika fakültəsində dərs deyirdi, müharibə illərində cəbhə qəzetlərinin fəaliyyəti haqqında dissertasiya yazıb müdafiə etdi, əvvəl dosent, sonra isə professor elmi adına layiq görüldü.

Məlumdur ki, öz iş sahəsində böyük xidmətləri olan şəxslərə "Əməkdar" adı yalnız bir dəfə verilir. Nəsir müəllimin fəaliyyəti o qədər çoxcəhətli və zəngin olub ki, bu qaydaya rəğmən o həm "Əməkdar mədəniyyət işçisi", həm də "Əməkdar jurnalist" fəxri adlarına layiq görülmüşdür. Eləcə də, respublika Jurnalistlər Birliyinin "Qızıl qələm" mükafatını ancaq bir dəfə almaq olar. Mətbuatımızın fədaisi və klassiki olan Nəsir müəllimə isə bu fəxri ad iki dəfə verilmişdir. Halaldan da halal olduğu üçün!

Yaxşı xatırlayıram ki, Nəsir müəllimin "Yoruldu" deyən işçilərdən xoşu gəlmirdi. Çünki özü yüksək işgüzarlıq, fədakarlıq, dəmir intizam timsalı idi.

Redaktorumuzun həm tələbkar, həm də qayğıkeş münasibəti sayəsində sağlam və səriştəli bir kollektiv formalaşdı. Təcrübəli işçilərlə gənc jurnalistlərin birgə işi qəzetin səviyyəsinin günbəgün yüksəlməsinə kömək edirdi. Nəsir müəllimin hər birimizə xeyirxahlıqla, öz övladı kimi yanaşması sayəsində redaksiya bizim üçün doğma evə çevrildi. Redaktorumuz rəsmiyyətçilikdən, inzibatçılıqdan uzaq bir adam idi. Redaksiyanın əmrlər dəftərində töhmətə, "işdən azad olunsun" sözlərinə rast gəlmək mümkün deyildi. Əlbəttə, intizamı pozan, vəzifəsinin öhdəsindən gəlməyən işçilər də olurdu. Bu zaman Nəsir müəllim "aspirin metodu'na əl atırdı: günahkarı yaxşıca danlayıb "tərlədir", sonra isə adəti üzrə fikrini tamamlayırdı: "Get, başını aşağı sal, bir də belə iş görmə". Bu geniş qəlblili insanın kimisə işdən çıxarması yadıma gəlmir. Əslində, onun redaksiyaya işçi qəbul etməsi də asan məsələ deyildi. Hətta ən yuxarı "mərtəbə"lərdən gələn xahis-minnətləri də "gözüyumulu" qəbul etmirdi. "Qoy gəlsin, ştatdankənar işləsin, özünü göstərsə götürərəm" - deyirdi. Amma kollektivdə püxtələşmiş, Nəsir müəllimin məktəbini keçmiş işçilərin nəinki redaksiyadan getməsinə, necə deyərlər, "ayağına daş dəyməsinə" belə imkan vermirdi.

Zəngin həyat və iş təcrübəsi olan bu müdrik insanın, üstəlik də, gözəl seçmə qabiliyyəti, bir növ, "seleksiyaçılıq" keyfiyyəti var idi. Tələbələri arasından, özü deməyə "işartı verənləri" seçib isə dəvət edirdi. Nəsir müəllimin qəzetə gətirdiyi gənclərin bir çoxu sonralar mətbuatda rəhbər vəzifələrə yüksəldilər, tanınmış jurnalist, alim, yazıçı kimi yetişdilər. Onların sayı o qədər çoxdur ki, adlarını sadalamağa çətinlik çəkirəm.

Kollektivdə ailə səmimiyyəti, əsl mehribanlıq şəraiti yaranmasında Nəsir müəllimin tükənməz xeyirxahlığı həlledici rol oynayırdı. O, hər bir işçini, xüsusən cavanları mənzillə təmin etməyi özünə atılıq borcu hesab edirdi. Başqa redaksiyaların işçiləri bu cəhətdən bizə həsəd aparırdılar. Mən və ailə üzvlərim heç vaxt unutmuruq ki, Nəsir müəllim mənə əvvəl iki, sonra isə dördotaqlı mənzil alıb vermişdir. Belə xeyirxahlıqlar həmişə rəhmət duaları ilə xatırlanır.

Redaktorun qayğıkeşlik "ünvanları" təkcə mənzillə məhdudlaşmırdı. O, bir ağsaqqal kimi gənc işçilər üçün elçiliyə getməyi, toylarda ailə üzvləri qədər canıyananlıqla iştirak etməyi sevirdi, hüsr məclislərindən qalmırdı, ehtiyacı olanlara əl tuturdu. Nəsir müəllim kollektivdə mehribanlıq möhkəmləndirmək üçün bizi arabir Pırşağıdakı bağ evinə dəvət edir, özünü müdir kimi yox, qonaqpərvər ev sahibi kimi aparır, qollarını çırmayıb kabab bişirirdi.

Bir olayı isə bu hadisənin bütün iştirakçıları uzun illər boyu insaniyyətin ən yüksək zirvəsi kimi xatırlayırlar. Hətta yazıçı Süleyman Vəliyev bu mövzuda hekayə də yazmışdır. Maraqlıdır ki, əsərdə hadisələr Şamil adlı gənc jurnalistin dilindən təsvir olunur.

...Həmin günü indiki kimi xatırlayıram. Nəsir müəllim sabahkı nömrənin maketini təsdiq edərkən mənə dedi ki, bu gün isə çox ləngimə, axşam bizə gəl, bir yazı var, birlikdə oxuyarıq. Doğrusu, çox təəccübləndim: axı həmişə olduğu kimi, yazını idarədə oxumaq olardı. Nizami küçəsində onun yaşadığı binaya yaxınlaşanda işçilərimizdən Səfər Məmmədov və Famil Mehdi ilə rastlaşdım. Məlum oldu ki, ev sahibi onlara da eyni sözləri demişdir.

Mənzilə daxil olanda isə heç gözləmədiyimiz bir mənzərə ilə qarşılaşdıq. Geniş ziyafət süfrəsi açılmışdı, işçilərimiz və Nəsir müəllimin yaxın dostları əyləşib şirir-şirin söhbət edirdilər. Burada "yazı oxuyacağıq" əhval-ruhiyyəsiindən əsər-ələmət yox idi. Ev sahibi özü, onun ömür-gün yoldası, bizə həmişə doğma adamları kimi mehribanlıq göstərən mərhum Gövhər xanım, müəllimimizin gözünün ağı-qarası, sevimli övladı Aida xanım hər birimizi gülərlə qarşıladılar. Məlum oldu ki, həmin gün Nəsir müəllimin yubileyidir və o, qonaqların hədiyyə almaq qayğısına qalma-maları üçün hərəimizi bir "səbəb"lə dəvət etmişdir.

Bu, nəcibliyin, təmənnsizliyin, genişqəlbliliyin ən yüksək zirvəsi idi. Mən indiyədək nə həyatda, nə də bədii ədəbiyyatda buna bənzər nümunəyə rast gəlməmişəm.

Nəsir müəllimin işçilərə qayğısı haqqında saatlarla danışmaq olar. Ancaq mənə etdiyi yaxşılıqları xüsusi fərqləndirmək istəyirəm. Birgə işlədiyimiz illərdə o, imkan yarandıqca gəncləri irəli çəkirdi. Mənim barəmdə isə bu xeyirxahlığı dörd dəfə edib: əvvəlcə tələbə vaxtımda isə götürüb, 5 il ədəbi işçi (müxbir) olmusam, sonra məni söbə müdiri, məsul katib, nəhayət, redaktor müavini vəzifəsinə layiq

görübdür. Beşinci də var. Mən "Kommunist" qəzetinə redaktor müavini təyin olunanda Nəsir müəllim əsl böyüklük ərki ilə məndən incidi. Hətta yolasalma mərasimində uzaqgörənliklə dedi: "Onsuz da yenə bura qayıdacaqsan".

Bu sözlərin dərin mənasını düz bir ildən sonra anladım. Qəflətən mənə Bakı Komitəsinə dəvət edib doğma "Bakı" və "Baku" qəzetlərinə redaktor təyin etdilər. Həm də bildirdilər ki, Nəsir müəllim pensiyaya çıxmaq barədə ərizə yazıb və öz yerinə sizi məsləhət görüb.

Mən üç il ərzində müəllimimin yolunu davam etdirdim, sonra 12 il AzərTAc-da işlədim. Hər iki vəzifədə çalışarkən ağsaqqalılımla ünsiyyətim davam edirdi. Onun zəngin təcrübəsi, xeyirxah məsləhətləri müstəqil isdə mənə böyük dayaq oldu.

...Aida xanımın dünyasını dəyişməsindən sonra Nəsir müəllimin gümrahlığından, həyatsevərliyindən əsər-əlamət qalmadı. Təsəllisini əziz nəvələrindən alırdı. Ancaq AzərTAc-da və onun evində arabir görüşərkən daxili qəm-kədəri üzündən açıq-aydın hiss olunurdu. 1998-ci ilin mart ayında isə bu böyük insan əbədi olaraq gözlərini yumdu.

Allah qəni-qəni rəhmət etsin!..

Nəsir müəllim bu gün doğmalarının nəcib əməllərində, yetisdirmələrinin və xeyirxahlıq etdiyi saysız-hesabsız insanların xoş xatirələrində, pərvəriş verdiyi və otuz il rəhbərlik etdiyi "Bakı" - "Baku" qəzetlərinin heç vaxt solmayan səhifələrində yaşayır.

**Əflatun Amaşov,
Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri**

Jurnalistikamızın korifeyi

Ötən ilin söhbətidir. Ulu ustadımız Həsən bəy Zərdabinin anım gününün qeyd edilməsi üçün Beynəlxalq Mətbuat Mərkəzinə toplaşmışdıq. Milli mətbuatımızın banisi ilə başlanan söz-söhbət mərhələlərlə gəlib müasir çağlara qovuşdu. Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinin Həsən bəy ənənələrinin davamındakı xidmətləri sadalanarkən dünyasını dəyişən müəllimlərin də adları ehtiramla xatırlandı: "Bilirsiniz, bu fakültənin təməli nəhəng, saf, təmənnəsiz kişilər tərəfindən atıldığındandır ki, biz indi belə vüqarla, səstlə danışırıq. Həsən bəyi görməmişdilər, onlardan dərs almamışdılar, fəqət, peşəkarlıq irsini onlardan götürən şəxsiyyətlər idilər. Nəticədə özləri də elə bir jurnalistika məktəbi yaradıblar ki, hələ on illər boyu başqalarına nümunə göstəriləcəklər. Sanki həmin təməl Həsən bəyin də xeyir-duası, iştirakı ilə atılıb".

Jurnalistikamızın ciddi problemlər burulğanı ilə üzbəüz dayandığı məqamda bizi digər sahələ qovuşdura biləcək yaddaşların, misalların hər biri 20-30 illik tarixçəyə söykənirdi. Bunlar mediamızda tanınan, jurnalist adını, peşə prinsiplərini daim uca tutan həmkarlarımın dilindən səsləndiyindən optimist duyğular bəxş edirdi. Sonda belə bir fikir də vurğulandı ki, onların xidmətlərinin gələcək nəsillərə ərnağan olunması naminə adlarının əbədiləşdirilməsi zəruridir. Unutsaq, unudularıq!

Bu il sentyabrın 5-də aldığımız xoş xəbər yenidən müəyyən qismimizi bir araya gətirmişdi. Ölkə prezidenti görkəmli jurnalist Nəsir İmanquliyevin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi üçün sərəncam imzalamışdı. Yaşı yarım əsrə çatan, əllini ötən həmsöhbətlərimin fərəhində sanki bütün jurnalistlərin duyğuları cəmləşmişdi. Nəsir müəllimin zəngin dünyasına xas xarakterik cəhətlər dilə gətirilirdi: "Sizə bir sirr açım, - dedim, - mənim jurnalistikaya gəlişimdə onun verdiyi ürək-dirək əlimdən tutub... Onda BDU-nun filologiya fakültəsində təhsil alırdım. Lakin hansısa hiss məni istər-istəməz jurnalistika fakültəsinə apardı. Hərdən dostlarım Əlis və Surxayın köməyi ilə auditoriyanın diqqəti cəlb etməz saydığım arxa cərgələrində partizansayaq yer tuturdum. Nəsir müəllimin "Jurnalistikanın əsasları" fənni üzrə mühazirələri, 2 saata sığmayan sirin söhbətləri mənə təsəvvür yaratmışdı ki, burada məhz belə insanlar dərs deməlidirlər - hündür qamətli, səlis nitqli, məntiqli, qayğıkeş. Dördüncü cəhdimdə, belə desək, ilişdim. Dərs bitən kimi nəvazişlə yanma çağırırdı. Tələbələrinin kimliyini yaxşı bildiyini təbəssümlə deyib hansı fakültədə oxumağımla maraqlandı. Sonra: "Yəqin, səni bura gətirən qəlbinin hökmüdür, ona qulaq as, mübariz ol, istəyinə çatarsan" - dedi.

Sənədlərim Moskva Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinə göndəriləndə bu tövsiyə xüsusi rol oynadı. Yola düşməzdən əvvəl Nəsir müəllimlə də görüşdüm, rüsxət aldım".

Yay və qış semestrləri başa çatanda Bakıdakı doğmalarım, keçmiş tələbə yoldaşlarımla yanaşı, ona da baş çəkməyi özümə borc sayırdım. Nəsir

İmanquliyevin həyat yolunu öyrəndikcə gördüm ki, mübarizlik deyəndə konkret nələri nəzərdə tutur. O, jurnalistlik fəaliyyətinə kütləvi informasiya vasitələrində işləmək üçün indiki kimi rahat şəraitin olduğu vaxtda başlamamışdı. Mətbuatda işləmək üçün istedadla yanaşı, şəxsi keyfiyyətlərin də buna əsas verdiyini təsdiqləyən zəmanət tələb edilirdi.

Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin tapşırığı ilə 1932-ci ildə "Kommunist" qəzetində fəaliyyətə başlayan gənc ömür yolunu birdəfəlik bu sənətlə bağladı. Həmin nəşrin, eləcə də, "Gənc işçi", "Yeni yol" qəzetlərinin səhifələrində yaşayan irili-xırdalı yüzlərlə məqalənin qələmə alınması üçün yağışlı, tufanlı, qarlı günlərdə saatlarla piyada getmək, alaçıklarda gecələmək...lazım gəlirdi. Hələ İkinci Dünya müharibəsi illərində döyüşçü-müxbirin silaha sarılıb "ura" deyərək düş-mən üzərinə atıldığı məqamları demirik. Nəsir müəllimin igidliklərinə görə layiq görüldüyü təltiflərini pencəyinin sinəsində cərgələdiyini kimsə görə bilməzdi.

Nurəddin Babayev, Şirməmməd Hüseynov, Nəsir İmanquliyev, Seyfulla Əliyev, Nəriman Zeynalov..Jurnalistika fakültəsinin qurucuları olan müəllimlərimizin hər biri od-alov görmüşdü, insan həyatının, şərəf və ləyaqətinin Nəsir İmanquliyev olduğunu əyani yaşayış baxımından əlaqələndirirdilər. Nəsir müəllim "Kommunist" qəzetində, Radio-Televiziya Verilişləri Komitəsində, Azərbaycan KP MK-da və sair yerlərdə rəhbər vəzifələrdə işləmişdi, özünün yaratdığı "Bakı" qəzetinin 30 il redaktoru olmuşdu. Amma bircə dəfə təşəxxüslə bunları sadalamamış, nəzərə çatdırmamışdı. Bax, indi duyuruq ki, niyə təmənnalı şəxslər fakültəmizdə dərs deməkdən qorxurdular. Təməl necə möhkəmdir, təmənnasızlığın indinin özündə qəhrəmanlıq sayıldığı vaxtda da burada kimsə belə riskə girmək istəməz. Yadımızdadır ki, tələbələrin eyhamından sonra Nəsir İmanquliyev həmin niyyətə düşən bir müəllimə nə dedi-demədi, daha onu auditoriyada görmədik. Çünki adi vaxtlarda sakit təbiətli Nəsir İmanquliyevin çılğınlığından çoxları kimi o da məlumətli idi...

Nəsir müəllim novator redaktorlardan biri olub. "Bakı" və "Baku" isə bu mənada onun canlı əsəri, yadigarlarıdır. Təsəvvür edin ki, senzura qılıncının baş üzərində parlacağı vaxtda azad fikir üçün sütun ayırmaq necə riskli idi. Nəsir İmanquliyev bunu edirdi - aramla, məntiqlə, planlı səkildə. Özü demirdi, dedizdirməyi bacarırdı. Xalqın ruhundan, mənəvi ehtiyacından irəli gələn yazıları təqdim etməklə.

Halbuki başqa həmkarları kimi qayçıını əlinə alıb publisistik materialların istənilən yerindən kəsmək, üstəlik, əməkdaşının "suyunu çıxarmaq" imkanına malik idi. O, mediada rəngarəngliyə, palitraya əhəmiyyətlə yanaşırdı. Məzə ilə danışdığı lətifədə bürokratik yanaşmanın təsvirini verirdi: "Molla Nəsrəddin ovda cüllüt tutur, qanadını kəsir, qıçlarını qısaldır və deyir: bax, indi qusa oxşadın". Acınacaqlı olsa da, bu müqayisə sovet dönməsinin partiyalı, basmaqəlib mətbuatına xarakterik cəhətlər sayılırdı.

Nəsir müəllim istedad təşnəsinin dayanmasına, kimlərinə ruhdan düşməsinə imkan vermirdi. Bəzən saatlarla birgə təhlillər aparırdı, könül almağı bacarırdı.

"Bakı" və "Baku"-da qəzet tərtibçiliyinin yeni çalarları praktik dərslərdə öyrənilirdi. Məsul katib, sonralar redaktor işləmiş Şamil Şahməmmədovun qapıları hər bir

həmkarının üzünə açıq idi. Oxucular Fazil Rəhmanzadənin, Dağbəyi İsmayılovun və başqalarının yazılarını səbirsizliklə gözləyirdilər. O, necə bir məktəb yaratmışdısa, özündən sonra qəzetlərə rəhbər təyinatında kollektivin bası üzərindən kiminsə təyinatına cəhd edilmədi...

Nəsir müəllim tələbkarlıqla qayğını özündə birləşdirən insan idi. Əməkdaşlarının əksəriyyətini mənzillə təmin etdirmişdi. Gənc müxbirləri ailə qurmağa tələsdirirdi. Lazım gələndə toy-düyünə köməyini əsirgəmir, xeyir-duasını verirdi. Buna görə də jurnalistika fakültəsinin məzunları "Bakı" və "Baku" qəzetlərində işləməyə can atırdılar. Qəzetin nəfis, dolğun saylarını almaq paytaxtın heç də bütün oxucularına nəsb olmurdu. Əyalətlərdən gələnlər nəslərin operativ müəliəsi üçün onları alıb özləri ilə aparırdılar...

Nəsir müəllim daxilində vahid Azərbaycan ideyasını yaşadırdı. Cənublu yazarlara qəzetlərinin səhifələrində səxavətlə yer ayırırdı. 1978-ci ildə İranda inqilab bas verəndə fəxrlə deyirdi ki, bunu bizim o taydakı həmvətənlərimiz edib. Üstündən üç il ötəndən sonra mütəəssirliklə: "Cənubla bağlı arzularımız yeni inqilaba qədər təxirə düşdü", - deyirdi...

Həmkarlarım danışıqca portret strixlər təcəssümünü tapırdı. Əlavə edim ki, Nəsir müəllim məktəbi müdavimlərinin spesifik cəhətlərini Şamil müəllimlə birgə işləyəndə əyani gördüm. "Bakı" və "Baku'dan AzərTAc-a gəlmişdi. Əvvəl müavin, sonra baş redaktor işlədi. O illər həyatımın ən mənalı dövrlərindəndir. Hazırda təqaüddə olsa da, müntəzəm əlaqə saxlayıram. Həmkarlarım hər sözə, ifadəyə, misala elə məsuliyyətlə yanaşırdılar ki, sanki ustadımız bizi dinləyir. Və Nəsir müəllim xarakterinə xas tərzdə onu tərifləyənlərin sözünü kəsəcək, hər birinə öz i.i ilə məşğul olmağı tövsiyə edəcəkdi...

Dağbəyi İsmayılov, AzərTAc-ın direktor müavini

Mətbuatımızın siması

Adı, soyadı milli mətbuatımızın salnaməsinə qızıl hərflərlə yazılmış novator redaktor, böyük bir jurnalist ordusu yetişdirmiş müdrik müəllim, tanınmış ictimai xadim Nəsir Əsədulla oğlu İmanquliyevin 95 illiyi tamam oldu. Hələ sağlığında mətbuatımızın klassiklərindən biri olan Nəsir müəllimin simasında, belə demək mümkünsə, bir necə şəxsiyyətin, bir neçə yaradıcı fərdin ali məziyyətləri təcəssüm tapmışdı. O, ömrünün sonunadək dərs dediyi Bakı Dövlət Universitetinin auditoriyalarına daxil olanda əsl alim və müəllim, özünün yaradıb, fasiləsiz 30 il rəhbərlik etdiyi “Bakı” və “Baku” qəzetləri redaksiyasının kandarından içəri qədəm qoyanda istedadlı qəzetçi, mahir redaktor və böyük mühərrir, dalbadal 10 çağırış deputat seçildiyi Bakı Şəhər Sovetinin sessiyalarına, mötəbər idarələrin yığıncaqlarına, fərdi təqaüdə çıxandan sonra sədrin müavini vəzifəsində çalışdığı Bakı Veteranlar Şurasının tədbirlərinə gedəndə tanınmış ictimai xadim, kollektiv üzvlərinin xeyir və sərində isə müdrik ağsaqqal idi.

Bir çox yetirmələri kimi, bu sətirlərin müəllifi də həm isə götürülərkən, həm də o zaman daha yüksək statuslu qəzetə dəvət edilərkən Nəsir müəllimin qətiyyətinin, qayğı və sayğısının şahidi olub.

...1975-ci ilin mayında universitetin jurnalistika fakültəsi məzunlarının diplom işinin müdafiəsi idi. Bundan bir qədər əvvəl isə təyinat bölgüsü olmuşdu. Mənim təyinatımı “Elm və həyat” jurnalının redaksiyasına vermişdilər. Hələ diplom almaşaq da, digər sənədlərimi artıq iş yerimə təqdim etmişdim. Sözün qıyası, diplom işimi müdafiə edib auditoriyadan çıxanda dövlət imtahan komissiyasının üzvlərindən biri olan professor Nəsir İmanquliyev məni geri çağıraraq dedi:

- Oğul, uzağa getmə, sənə sözüm var.

Bir azdan Nəsir müəllim otaqdan çıxdı. Qolumdan tutub maşına əyləşdirdi və məni redaksiyaya gətirdi. Kabinetə keçib yerində əyləşəndən sonra 5 il ərzində həmişə mülayim və gülərlük gördüyüm müəllimim ciddi və amirənə tərzdə dilləndi:

- Sabahdan bizim redaksiyada işə çıxarsan!

- Axı mən “Elm və həyat” jurnalında ...

Fikrimi yekunlaşdırmağa imkan vermədi:

- Bilirəm, Rza Şahvələdlə (o vaxt jurnalın bas redaktoru idi) danışaram, təyinatını dəyişdirmək mənim boynuma.

Beləliklə, ertəsi gündən “Bakı” qəzetinin redaksiyasında işə çıxdım. Ancaq düz altı aydan sonra tam ştat müxbir vəzifəsinə təyin olunmağım barədə əmr verildi.

Həmin altı ayda nə əzab-əziyyət çəkdim, bir Allah bilir. Yazılarımı 2-3 dəfə yazdırdıqdan sonra 1-ci variantını qəzetə verir, adi bir faktdan ötrü məni dönə-dönə uzaq obyektə göndərir, isə 53 dəqiqə gecikməyimə görə ciddi tənbeh edir, bəzən səbəbsiz yerə danlayıb hövsələdən çıxarmağa çalışır, hətta redaksiyanın

əməkdaşlarından hər hansı birinin ad günü və ya başqa bir məclisinə gedəndə mənə yaxma buraxmırdılar. Sözün düzü, səbrim tükənsə də, dözürdüm...

Nəhayət, Nəsir müəllim mənə yanına çağırdı və dedi:

- Təbrik edirəm, sınaqdan yaxşı çıxdın, bu gündən tam ştata əmrini vermişəm.

Nəsir müəllim kadrları belə seçir, sınaq və yetişdirirdi. Düz 13 il - təqaüdə çıxanadək Nəsir müəllimin redaktorluğu ilə işlədim və günlərin birində “Kommunist” qəzetindən dəvət aldım.

70-ci illərin ortaları idi. “Kommunist” qəzetində (indiki “Xalq qəzeti”) işləmək üçün sənədlərimi hazırlayıb təqdim etdim, Mərkəzi Komitədə söhbətdən keçdim, necə deyərlər, hələ ki, hər şey xeyrimə işləyirdi. Amma Nəsir müəllim bundan xəbər tutanda, sözün əsl mənasında, tufan qopardı. Dəstəyi qaldıraraq Mərkəzi Komitəyə zəng vurub ciddi etirazını bildirdi, “Kommunist”in redaktorunu tapıb qədərincə danladı və mənim iş yerimi dəyişmək barədə ərizəmi cırıb ötkəmliklə dedi:

- Nə qədər ki, buradayam, səni heç yana buraxmayacağam. Get başını aşağı sal, işinlə məşğul ol.

Bax, Nəsir müəllim yetirmələrini bu cür qoruyur, işlədir və işləyirdi.

O, adətən, tərcümələrini mənimlə oxuyardı. Belə məqamların birində qapı açıldı. İş yoldaşlarımızdan biri içəri daxil olub digər həmkarımız haqqında çuğulçuluq elədi. O vaxtadək Nəsir müəllimi belə qəzəblənən görməmişdim. Həmin əməkdaşa dediyi acı sözləri bir batman balla da yemək olmazdı. Nəsir müəllimi başqalarından fərqləndirən cəhətlərindən biri də sözünü bu cür qətiyyətlə deməsi, haqqı nahaqqa verməməsi, həmişə, hər yerdə ədalətli olması, ağsaqqal mövqeyində dayanması idi. Məhz bu amillərə görə idi ki, Nəsir müəllim təməlini qoyduğu səhər qəzetlərinin 30 il fasiləsiz redaktoru işlədi, hər gün bir-birindən maraqlı iki qəzet buraxdı. Zənnimcə, Azərbaycan milli mətbuatı tarixində belə bir sans, belə bir xoşbəxtlik hələ heç bir redaktora nəsib olmayıb.

Söhbət düşəndə Nəsir müəllim iftixar hissi ilə deyirdi:

- Mənim iki evim, iki ailəm var. Biri yaşadığım ev, biri də çalışdığım redaksiyadır. Hər ikisi mənə doğma və əzizdir.

Nəsir müəllimi yaxından tanıyanlar bilirdilər ki, bu sözlər onun qəlbinin dərinliklərindən süzülüb gəlir. Həqiqətən də, belə idi. O, doğrudan da, hər iki evi, hər iki ailəsi ilə nəfəs alırdı. Bu sevginin, bu istəyin nəticəsi idi ki, Nəsir müəllim təqaüdə çıxandan sonra da redaksiya ilə müntəzəm əlaqə saxlayır, “Bakı” və “Baku”nun hər sayını alıb diqqətlə oxuyur, dərhal zəng vurub iradlarını deyir, tövsiyələrini verirdi. Hərdən zarafatla deyirdi: “Mənə “Bakı”ya müxbir götürsələr, böyük həvəslə gəlib işləyərəm”. Fikir verin, başqa qəzetə yox, “Bakı” qəzetinə! Bu, Nəsir müəllimin ikinci evinə - “Bakı”ya olan sönməz sevgisinin təzahürü idi. Bu, sənət sevgisi, həyat sevgisi və insan sevgisi idi! Belə bir yüksək sevgi, belə bir yüksək amal ilə yaşamaq, ömrü basa vurmaq hər adama nəsib olmur.

Nəsir müəllimin fəxri adları, fəxri mükafatları çox idi. Müəllimimin, ustadımın milli mətbuatımızın inkişafında xidmətləri nəzərə alınaraq ona həm “Əməkdar mədəniyyət işçisi”, həm də “Əməkdar jurnalist” ləxri adları verilmişdi. Nəsir müəllim o zaman yeganə redaktor idi ki, iki dəfə “Qızıl qələm” mükafatına layiq

görölmüşdü. Ancaq heç yerdə, heç bir məclisdə bu barədə danışmaz, özünü öyməzdi. Amma sənətdən, qəzətdən, yaradıcılıqdan, peşəkarlıqdan söz düşəndə Nəsir müəllim “Bakı” və “Baku”dan, onunla çiyin-çiyinə çalışmış iş yoldaşlarından, onların uğurlarından danışmaqdan doymazdı. Bax, bu idi Nəsir müəllimin alicənablığı, böyüklüyü, müdrikliyi və ağsaqqallığı.

Doğru deyiblər ki, hər şey vaxta baxsa da, vaxt heç nəyə baxmır. Artıq doqquz ildir ki, unudulmaz müəllimim, ustadım Nəsir İmanquliyevin ömrü xatirələrimizdə, düşüncələrimizdə yaşayır. Zaman bizi 1998-ci ilin 7 mart günündən - unudulmaz müəllimimizin dünyasını dəyişdiyi gündən uzaqlaşdırdıqca Nəsir İmanquliyevin böyüklüyünü, müdrikliyini, kamilliyini, mahirliyini, alicənablığını, ağsaqqallığını daha aydın görür və hiss edirik.

Nəsir müəllim mənim sənət-ömür yolumun yol göstərəni olub. Bəlkə, bu da taleyin qismətidir ki, Nəsir müəllim dünyasını dəyişəndən sonra da mənim başqa bir yolumun üstündə dayanıb. Şəhid oğlumun uyuduğu ikinci Şəhidlər xiyabanına aparən yol məhz Nəsir müəllimin məzarının önündən keçir. Hər dəfə bu ziyarətgaha gedərkən Nəsir müəllimin məzarı önündə ayaq saxlayır, xatirəsini ehtiramla anıb deyirəm:

- Yerin behişt, ruhun şad olsun, ustad!

Hidayət, Yazıçı

Mətbuatımızın Nəsir İmanquliyev mərhələsi

Ömür bir qatardır, yol gedir, ancaq o qatarda tək sən deyilsən, sənişinləri var: qocası-cavanı, kişisi-qadını, fəhləsi-müsəndisi, yazıçısı-alimi... Min-min sənişinin içində maraqlı insanlar, şəxsiyyətlər, müdriklər yadında qalır, yol yoldasına, həyat bələdçisinə çevrilir, həmişə xoş təəssüratla xatırlanır. Aradan illər keçsə də!..

1963-cü ildən mənim ömür qatarım da Azərbaycan Dövlət Universitetinin tələbəsi kimi yolumu davam etdirdi. O çağlar sanki srağagün idi. Görkəmli adamlarla ilk tanışlığın, sonrakı münasibətlərin yası o qədər də çox deyil. Əslində isə...

Sən demə, günlərin, ayların içində olanda vaxtın tez keçdiyi o qədər də hiss olunmur, fəqət qırx üç ilin uzaqlığından baxanda təəssüflənirsən ki, qatarın nə yaman sürətliymiş.

O illərdə gələcək filolaqlar da, jurnalistlər bir fakültənin usaqlarıydı (jurnalistika bölməsi "filfak"ın tərkibində idi) və bir-birimizi yaxşı tanıyırdıq, hətta "potok" dərslərimiz, mühazirə dinləməyimiz də bir yerdə olurdu. "Nəsir müəllim" adını ilk dəfə o zaman jurnalistika fakültəsinin uşaqlarından eşitmişdim. İlk vaxtlarda yüksək ziyalı, peşəkar qəzet redaktoru, ciddi, fikrini yığcam və dəqiq deməyi bacaran, ən əsası öyrətməyi bacaran tələbkar pedaqoq kimi. O da yadımdadır ki, ilk dəfə mən onu tələbələrdən imtahan götürən anlarda görmüşdüm.

...Tanınmış şair-jurnalist dostum Səyavuş Sərxanlının imtahandan çıxmasını gözləyirdim. Otağın qapısı açıq idi, hələ ki bir qız imtahan verirdi, üzü qapıya sarı əyləşmişdi, səsi bizə çatmırdı. Çöhrəsindəki ifadələrdən necə həyəcan keçirdiyi, bildiklərini müəlliminə necə dəqiq çatdırmaq istədiyini aydın görünürdü. Sonra Səyavuş imtahan verdi. O qız da, adını unutmuşam, Səyavuş da "əla" qiymət aldılar. Onlar o gün imtahan verən son tələbələr idi. Nəsir müəllim mənə baxan zaman Səyavuş "Hidayət "filfak"ın tələbəsidir, şairdir, dostumdur" deyərək, məni təqdim etdi. Nəsir müəllim bir də mənə maraqla baxdı, başıyla təsdiqlədi və bizdən uzaqlaşdı. Mən çox məmnun oldum və təəccübləndim. Görünür, Nəsir müəllim Səyavuşa gənc şair-jurnalist kim hörmət edirdi. Şübhəsiz, hər tələbə də öz gənc şair dostunu Nəsir İmanquliyev kimi görkəmli qəzet nəşirinə və pedaqoqa belə yolüstü təqdim edə bilməzdi.

Nəsir müəllimin imtahanı səhv etməməyə, ikinci kursda olurdu və tələbə dostlarımdan, tanışlarımdan kiminsə onun imtahanına hazırlaşdığı qədər başqa imtahana hazırlaşdığını görmədim. Tələbələr Nəsir İmanquliyevdən yaxşı qiymət almağı universiteti uğurla bitirmək, jurnalistlik sənətinə yiyələnmək ümidi ilə baxırdılar. Başqa bir həqiqət də yadımdan çıxmayıb. Nəsir müəllim özünə, assistentlərinə, tələbələrə nə qədər tələbkar olsa da, imtahandan bircə nəfər də olsun tələbə "kəsdini" eşitmədim. Öyrədərdi, oxutdurardı, çox tələbkar yanaşardı, öyrətməyincə qiymət yazmazdı - get, bir neçə gün də hazırlaş deyərdi, amma "kəsməzdi".

Populyar, maraqlı mətbu orqan olan "Bakı" qəzetinin baş redaktorunun gələcək jurnalistlərə dərs verməsi tələbələr üçün çox önəmli hadisə idi. O illərdə düşündüm ki, qəzetin mövzularını belə maraqlı, rəngarəng edə bilən, belə baxımlı və tematikaya uyğun yaratmağı bacaran bas redaktor harda formalaşmış? Sonralar məlum oldu ki, gənc Nəsir hələ iyirminci illərin ortalarında peşə məktəbində oxuyan zaman çilingər peşəsinə yiyələnəndə də mətbuatla maraqlanıb. Sonralar neft texnikumunda oxuya-oxuya "Kommunist", "Yeni yol", "Gənc işçi" qəzetlərində çalışıb. Neft texnikumu və mətbuat? O illərdə də, indinin özündə də bu adətincə səslənmir. Gənc Nəsiri mətbuata çəkən onun təbii, anadangəlmə istedadının görüntüləri idi. Ədəbi işçilikdən ədəbi şöbənin müdir müavini, söbə müdiri, məsul katib, redaktor vəzifələrinə uzanan yollar...

Nəsir müəllim mürəkkəb qəzetçilik sənətinin incəliklərinə yiyələndi, İkinci dünya savaşında da mətbuatdan ayrılmaq istəmədi, siyasi işçi kimi cəbhədə iştirak edərək, "Döyüsən Kırım" qəzetinin məsul katibi və hərbi hissədə tərcüməçi oldu.

İmkan tapan kimi təhsilini davam etdirdi: Moskvada Mərkəzi Qəzet Kursunu bitirdi, Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsini ekstren yolu ilə iki ilə başa vurdu, Moskva Ali Partiya Məktəbinin dinləyicisi oldu... Bakı şəhər Partiya Komitəsinin təbliğat və təşviqat şöbəsinin müdiri, Azərbaycan KP MK-nın təbliğat və təşviqat şöbəsinin müdir müavini, Mədəniyyət Nazirliyinin Radioinformasiya Baş İdarəsinin rəisi və nazirliyin kollegiya üzvü oldu...

Bir neçə profilli təhsil, mətbuatda ideologiya sahəsində ardıcıl fəaliyyət və yuxarıda dediyim kimi, sövq-təbii jurnalistlik istedadı və marağı onu redaktor-şəxsiyyət kimi formalaşdırdı və 1958-ci ildə "Bakı" qəzeti yarananda yəqin ki, Mərkəzi Komitədə Nəsir İmanquliyevin bu yeni orqana baş redaktor təyin olunmasının müzakirəsi çox vaxt aparmadı. 1963-cü ildən çapa başlayan "Baku" qəzetinin baş redaktorluğu da ona həvalə edildi.

Nəsir İmanquliyev istedadlı, qəzetçilik sənətində dərin bilgisi, axtarışları, özünəməxsus tapıntıları sayəsində o illərdə son dərəcədə maraqlı, ən çox oxunan "Bakı"nı yaratdı və uzun illər ondan ayrılmaq istəmədi. Nə üçün "Bakı"dan ayrılmaq istəmədi? O vaxtlar da bu sual məni düşündürürdü. Belə mahir qəzet tərtibatçısı və redaktoru o illərin baş qəzeti sayılan "Kommunist"ə də rəhbərlik edə bilərdi və onu da "Bakı"nın səviyyəsinə qaldırardı. Ancaq "Bakı" onun övladıydı, mənəcə, ona görə ondan ayrılmaq istəmədi və uzun, mənalı fəaliyyətində bu qəzetin son nömrəsinə imza atanacan da öz məqamına, peşəkarlıq səviyyəsinə, qəzet nəşirliyi "dəst-xəttinə" sadıq qaldı.

"Bakı" qəzeti qısa rəsmi məlumatlarla, sosial-iqtisadi xəbərlərlə birgə elm, mədəniyyət, idman barədə operativ informasiyalar, geniş məqalələr çap edirdi. Xüsusilə milli-mənəvi dəyərlərimiz barədə çap etdiyi yazılar, ədəbi parçalar, futbol reportajları və hesabatları mənim diqqətimi çəkirdi. Ona görə Maralzəmidə də, İrəvanda da "Bakı"nı oxuyurdum.

Bir epizod da yadımdan çıxmır: 1967, ya da 1968-ci il idi. O vaxtlar erməni təcavüzkarları yenidən fəallaşmışdılar, hətta həyasızcasına şayiələr yayırdılar ki, Qarabağla Naxçıvan guya yaxın günlərdə onlara veriləcək. Mən İrəvanda "Sovet Ermənistanı" qəzetində işləyəndə belə şayiələri eşidə-eşidə, şübhəsiz psixoloji

ağırliq içindəydım. Elə o günlərdəcə Bəxtiyar Vahabzadənin "Bakı" qəzetində bir serini oxudum. İlk misraları indiyəcən yadımdadır:

Azərbaycan oğluyam!- Adım yaşımdan qədim.
Heç kəsin toyuğuna Ömrümdə "kiş" demədim.
Kimsənin torpağında Gözüm yox, bilsin aləm,
Torpağımdan bir çərək Kimsəyə də vermərəm.
Mən qədim bir mahnıyam,
Xallarım əlvan-əlvan,
Musiqim Qarabağdır,
Sözlərimə - Naxçıvan!
Bu yerdə bəstələnmiş Koroğlunun "Cəngi "si,
Qıratm "Üzəngi"si...

Bu şeir ürəyimə məlhəm oldu, sanki içimə inam doldu, sakitləşdim. Məni ən çox sevindirən o idi ki, ermənilərə sillə kim dəyən bu şeir "Bakı" qəzetində (ədəbi orqanların o illərdə belə şeir çap etməyə cəsarətləri çatmazdı) - Şəhər Partiya Komitəsinin orqanında çap olunmuşdu. Bu seir İrəvanda erməni ədəbi mühitində bomba kimi partladı və rəsmi qəzetdə də çap olunduğundan əsərdə deyilən fikirləri Azərbaycanın rəsmi mövqeyi kimi qəbul etdilər.

Mən Bəxtiyar müəllimə telefon açdım, təşəkkür elədim, rəsmilərin münasibətini soruşdum. "Mənə də, Nəsir müəllimə də ciddi təqiblər var. Amma Nəsir müəllim bildirmir, o, çox dözümlü və məğrur adamdır".

Aradan illər keçəndən sonra Nəsir müəllimlə görüşəndə o şeiri xatırlatdım və çap etdiyi üçün təşəkkürümü bildirdim. Bircə kəlmə demədi ki, o vaxt hansı təzyiqlər, təqiblər olub. Sanki o adi bir şeir imis.

Çünki professional idi!

Bütöv şəxsiyyət, prinsipial insan idi!

Milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasını, tariximizin düzgün öyrənilməsini, ədəbiyyatımızın, mədəniyyətimizin təbliğini jurnalistik fəaliyyətinin əsas qayəsi sayırdı. Əsl professional olduğundan professionallardan çəkinmirdi, əksinə, rəhbərlik etdiyi qəzetin şöbələrinə də peşəkarları, mütəxəssisləri, işdən xəbərdarları cəlb edirdi. Məsələn, redaksiyanın ədəbiyyat və mədəniyyət şöbəsində müxtəlif vaxtlarda sairlərdən Cabir Novruz, Nüsrət Kəsəmənli, nasir-publisist Ağəddin Mansurzadə çalışmışdılar.

"Bakı" qəzeti məndən nə çap edib? Yadıma sala bilmirəm. Çünki nədənsə bu qəzetə yazı təqdim etməmişdim. Ancaq onu xoş duyğularla xatırlayıram ki, həmişə oxuduğum bu qəzetin səhifələrində mənim haqqımda çox yazı çap olunub. Hələ İrəvanda yaşadığım illərdə çap olunan kitablarım, səhnəyə qoyulan pyeslərimin tamaşaları barədə sanballı məqalələr çap olunub. Hətta bəzən çap olunmamış yazılarım barədə də fikir söylənilib. Xatirimdədir: hələ altmışıncı illərin sonlarında Xəlil Rzanın gənc sairlərin əsərlərinə həsr olunmuş irihəcmli məqaləsində belə sətirlər vardı: "...Şeirlərini İrəvandan göndərən Hidayətin "Qoca" adlı şeirinə diqqət yetirək..." Müəllif şeiri bütöv verirdi və təqdir-fikirlərinin həcmi şeirin həcmindən çox idi... Belə yazılar qaynar Bakı ədəbi mühitindən uzaqda yaşayan

gənc şairə əvəzsiz mənəvi dayaqdı və şübhəsiz, bas redaktor ona görə çap olunmamış şeirə belə geniş yer ayırırdı.

İrəvanda və Bakıda nəşr olunan kitablarım barədə də görkəmli müəlliflərin dəyərli məqalələri çap olundu bu qəzetdə. Nəsir müəllimlə bir görüş isə heç yadımdan çıxmır. 1978-ci ilin noyabr ayında İrəvan Azərbaycan Teatrı öz qədim və zəngin tarixində ilk dəfə Bakıya qastrol səfərinə gəlmişdi. Bu səfər Bakıda da, İrəvanda da çox qeyri-adi və heyrətlə qarşılandı. Yüksək ideya-bədii tutumlu, professional səviyyəli tamaşalar Azərbaycan tamaşaçılarını heyran etmişdi. Görkəmli adamlar, alimlər, yazıçılar İrəvan Teatrının tamaşalarına maraqla baxdılar. Və bir axşam qəzet redaktorlarının, demək olar, hamısı mənim "Məhəbbət yaşayır hələ..." pyesimin tamaşasına baxırdılar. Tənəffüsə, Musiqili Komediya Teatrının direktoru Bala Qasimovun kabinetində çay içəndə Nəsir müəllim məndən soruşdu:

- Hidayət, siz nə üçün bizim qəzetə yazı vermirsiniz?

Bu sözləri görkəmli redaktorun mənə verdiyi mükafat kimi qəbul etdim:

- Nəsir müəllim, Sizə elə minnətdaram! - dedim, - haqqımda ardıcıl yazılar çap edirsiniz, üzüm gəlmir - sonrasını zarafata salmaq istədim - qorxuram mənim yazılarıma yer tapılmaya.

Ürəkdən güldüm və hamı bu gülüşə qoşuldu. Sonra əlavə etdim: "Nəsir müəllim, "Bakı" həmişə mənə gəzir. Maralzəmidə, Zəngəzurda abunə yazılıb almısam, İrəvanda yaşadığım çox illərin hamısında abunəçiyəm. Sizə minnətdaram belə qəzet üçün".

Tamaşadan sonra Nəsir müəllim əsər barədə quruluş, rejissor şərh, aktyor oyunu haqqında maraqlı fikirlər söylədi. Hiss olunurdu ki, teatr sənətini dərindən bilir. İki gün ötdü, "Bakı" qəzetində "Məhəbbət yaşayır hələ..." tamaşası barədə irihəcmli resenziya çap olundu. Onu da deyim ki, İrəvan Teatrının qastrolunu ümumiyyətlə, bütün mətbuat, televiziya, radio yaxşı işıqlandırdı, ancaq bu səfər barədə ən çox material çap edən qəzetlərdən biri "Bakı" idi. Bu da Nəsir müəllimin Azərbaycandan kənarında fəaliyyət ocağımızın uğurlarının təbliğinə diqqətinin ifadəsiydi.

Nəsir İmanquliyev XX əsrdə Azərbaycan jurnalistikasının tarixinin öyrənilməsi, nəzəri əsaslarının işlənilib hazırlanması, dərsliklərin yazılması sahəsində müstəsna xidmətləri olan alim-publisist, pedaqoq və redaktor idi. Onun elmi, pedaqoji, jurnalist irsinin çoxsahəli fəaliyyətinin tədqiq olunması çağdaş publisistkamızın inkişafına kömək edərdi. Və nəhayət, Nəsir müəllim özünəməxsus güclü, iradəli, mübariz şəxsiyyət kimi çox maraqlı insan idi, onun haqqında xatirələr yazılsa və çap olunsa, maraqla qarşılanar.

Bu, fikrimcə, çox vacibdir. Axı xatirələr yalnız xatirə qəhrəmanının özünə cəhətlərini, ömür yolunu, əsərlərində, fəaliyyətində görünməyən iç dünyasının cizgilərini bu günə çatdırmır, həm də çağdaşların, xüsusilə böyüməkdə olan nəsillərin vətəndaş kimi, şəxsiyyət kimi formalaşması prosesinə, tərbiyəsinə yardım edir.

Cahangir Məmmədli
Bakı Dövlət Universiteti, Yeni media və kommunikasiya
nəzəriyyəsi kafedrasının müdiri, professor

Klassik müəllimin sənət həqiqətləri

Onda mən o uzaq kənddən bu böyük şəhərə hələ təzə gəlmişdim və o uzaq kəndin doğma, isti adamlarından ayrılıb yad və soyuq adamlarla dolu bu etinasız şəhərə necə alışacağımı düşünürdüm. Əlimdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinə qəbul kağızım vardı və illərlə sadələvhəsinə həsrətində olduğum bu qəbul kağızının həvəsi ürəyimdən çıxmamış avqust istisinin yandırdığı böyük şəhərin kimsəsizlik, tənhalıq ovqatını yaşayırdım. Onda hələ o birinci kursun tələbələri də, müəllimləri də ziyalıları da, üzü kommunist küçəsinə baxan auditoriyaları da mənə çox darıxdırıcı və yad görünürdü. Bir neçə günün dərsləri də, bu dərslərə etinasız müəllimləri də bu yadlığa, bu kimsəsizliyə qərribə bir payız ovqatı gətirirdilər.

Bu payız ovqatının darıxdırıcı bir anında üzü kommunist küçəsinə baxan auditoriyamıza ucaboylu, qamətli, cüssəli bir müəllim daxil oldu və çox sakit, mülayim bir səslə salam verdi. Onun üzündə bir nur var idi. Üzündəki bu nur içimdəki kənd nostalgiyasını, hərdən qayıdıb bu etina-sız səhərdən qaçmaq istəyimi azaltdı və mən həmin gün nədənsə bu müəllimin yaxşı adam olması qənaətinə gəldim. O gün o müəllim o auditoriyada adlarımızı sinif jurnalından bir-bir oxudu. "Mən" deyib əsgərsayağı hər yerindən qalxan tələbəyə gülümsəyərək niyə jurnalist olmaq istədiyini soruşdu və deyəsən, elə bu bircə suala cavablardan kimin kim olduğunu öyrənmək istədi. Sonra ayağa durdu və özünü təqdim etdi:

- Mənim də adım Nəsir müəllimdir - dedi- Nəsir İmanquliyev. Mən sizə jurnalistikaya giriş fənnini deyəcəm...

Sonralar çox sevdiyimiz, auditoriyaya girəndə sakit olub qulaq kəsildiyimiz Nəsir müəllimlə ilk tanışlığımız belə başladı. Və müəllimlərimizlə yavaş-yavaş tanışlıqdan sonra içimdəki kənd nostalgiyası yoxa çıxdı, yad adamlar doğmalaşmağa başladı və biz hamımız bu böyük şəhərə öyrəsə bildik.

Bir az da ötdü və biz "Jurnalistikaya giriş" müəllimimizin həm də "Bakı" və "Baku" qəzetlərinin redaktoru olduğunu öyrəndik. Çətinlik çəkən tələbələrə hərdən deyirdi:

- Yanıma gəlin, redaksiyada söhbətimiz daha maraqlı olacaq.

Biz müəllimimizin və iki böyük, gündəlik qəzetin redaktörünün redaksiyadakı iş otağına ayaq açdıq. Bizi bir-bir şöbələrə tapşırırdı.

- Bunlara xəbər yazmağı öyrədin - deyirdi söhbə müdirlərinə. Və dərstdə də bizə jurnalistika peşəsinin xəbərdən başladığını dönə-dönə təkrar edirdi.

Tələbə həyatının pulsuzluq deyilən maraqlı bir cəhəti var. Nəsir müəllim bu həyatı çox yaxşı duyurdu və maddi kömək üçün bizə tez-tez xəbər yazdırırdı. "Bakı" qəzetində dərc olunan bu xəbərlərə - ilk imzalarımıza görə qürur duyurduq. Bu xəbərlərin qonorar kağızını alanda isə özümüzdə peşənin gücünü hiss edirdik.

Jurnalistika fakültəsində oxuyanların bəxti gətirmişdi. Biz Şirməmməd Hüseynov, Nəsir İmanquliyev, Həsən Şahgəldiyev kimi müəllimlərin illərlə qurduqları və təmizlik qeyrətini qoruduqları bir fakültədə oxuduğumuzu hiss edirdik. İndi biz tarixin bu günündən o günlərinə baxanda çağdaş Azərbaycan mətbuatında tüğyan edən bu hərc-mərcliyin, xaosun, reketçilik elementlərinin haradan qaynaqlandığını bilmək istəyirik. Ancaq bunda o qədər də böyük sirr yoxdur. Sadəcə, bu hərc-mərclik mətbuatının "jurnalistləri" o böyük müəllimlərin dərslərini görməyiblər. Və nə yazıq ki, həm də o böyük müəllimlərin dərslərini görenlərin nostalji hissləri də bəzən onlara qəribə gəlir.

Nəsir İmanquliyev jurnalistikanın nəzəriyyəsini və təcrübəsini özündə birləşdirən müəllim idi. Onun tələbələri xoşbəxt idi ki, əllərində Nəsir müəllimin simasında "Bakı" və "Baku" kimi iki gündəlik qəzet laboratoriyası vardı. Jurnalistikanın adı müxbirliyindən tutmuş qəzet redaktorluğuna qədər yüksəlmiş, jurnalistikanın nəzəri problemlərini işləmiş və onun ciddi elmi sahəsini yaratmış Nəsir İmanquliyev neçə-neçə elmi əsərin müəllifi idi. Amma onun şah əsəri böyüdüyü, peşə sahibinə çevirdiyi, çörək verdiyi tələbələri idi. Bu gün Qərb ölkələrindən neçə-neçə jurnalist gəlir və Azərbaycanda öz "standartlarının" treninqlərini keçirib özlərini gözə soxurlar. Həmin "standartları" Nəsir müəllim hələ otuz il bundan qabaq öz tələbələrinə qətiyyətlə öyrədirdi. Onun özünün rəhbərlik etdiyi qəzetlərin xəbər prinsiplərini Qərbə təqdim etmək indi yerinə düşərdi.

Nəsir müəllim haqqında çox yazı oxumusam. Öz müəllimləri haqqında ürəkdolusu yazan jurnalistlərin hamısı onun xeyirxahlığından daha çox danışirlar. Həqiqətən də, Nəsir müəllim çox xeyirxah bir insan idi. Mənim "Vağzal" adlı ilk hekayəmi "Bakı" qəzetində dərc etdirmişdi. Doğrusu, o zaman bədii ədəbiyyata çox həvəsi olan bir cavan adam kimi uçmağa qanadım yox idi. Hekayənin dərcindən bir az sonra bu qəzet hekayəsinin qiymətinə sığmayan qonorar kağızı aldım. Onda mən müəllimim Şirməmməd Hüseynovun köməyi ilə jurnalistika fakültəsində laborant işləyirdim və mən cəmi 80 manat maas alırdım. Nəsir müəllim bunu bilirdi və nəşriyyatın mühasibinə xüsusi göstəriş vermişdi ki, o hekayəyə qonorarı artıq yazsın.

1970-ci illərin ortalarında mən hələ "naxalstroy" deyilən sınıq-salxaq bir evdə yaşayırdım. O ev plana düşürdü və Nəsimi rayon rəhbərliyi bu evin əvəzində bizi Bakının çox uzaq bir rayonuna göndərirdi. Onda Nəsir müəllim mənim, bizim ailəmizin köməyinə çatdı və mən bu gün yaşadığımız-mız mənzili o böyük, xeyirxah insanın Bakı Şəhər Sovetinə etdiyi xahiş nəticəsində ala bildim..

İndi Azərbaycan xalqı Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanımın xalqa yanımı, qayğısı, usaq evlərinə, məktəb tikintisinə göstərdiyi köməyin, xeyirxahlığın haradan, hansı kökdən gəldiyini düşünür. Amma fikirləşəndə ki, ölkənin birinci xanımı və Heydər Əliyev Fondunun prezidenti ana tərəfdən Nəsir İmanquliyevin, ata tərəfdən Azərbaycan ədəbiyyatının böyük siması Mir Cəlal Paşayevin nəvəsidir və üstəgəl Heydər Əliyev kimi bir xalq liderinin yanında yaşamaq xoşbəxtliyinə nəsb olmuşdur, onda heç bir təəccübə yer qalmır.

Mənə elə xoşbəxtlik nəsb olub ki, mən tələbə kimi həm Nəsir müəllimin, həm də Mir Cəlal müəllimin dərslərini keçmişəm və həm də universitetdə onlarla bir yerdə

işləmişəm. Həyatımızda belə adamların olduğu bir şəraitdə bizim xeyirxah olmamağa, başqasının problemlərinə yanmamağa haqqımız yoxdur.

Nəsir müəllim zəhmətkeş insan idi. İki qəzetin redaktoru, universitet müəllimi, ailə başçısı, ictimai xadim... Bütün bunları çatdırmaq və həm də ictimai məsuliyyət hissi ilə, vətəndaşlıq qeyrəti ilə çatdırmaq çox çətin idi. O, çox ciddi münasibət tələb edən vəzifələrdə bərkimisdirdi: "Bakı" və "Baku" qəzetlərində redaktorluğuna qədər bir sıra partiya mətbuatında məsul vəzifələrdə olmuş, Bakı Səhər Partiya Komitəsində şöbə müdiri, Radio Verilişləri Baş İdarəsinin rəisi kimi bir çox vəzifələrin öhdəsindən ləyaqətlə gəlmişdir. Təsadüfi deyildi ki, o, jurnalistika dərslərində mətbuatın, radionun, televiziyanın nəzəri və praktik problemlərini eyni səviyyədə tədris edirdi. Bəzən onun öz şəxsi təcrübəsi kifayət edirdi ki, tələbələr onun dərslərindən məmnun qalsınlar.

Bütün bunlarla belə tələbələrdən sonra Nəsir İmanquliyevin ən böyük əsəri "Bakı" və "Baku" qəzetləri olub. Bugünkü yanaşmada qəzet yaratmaq su içimi kimi bir şeydir. Liberal qanunvericilik bazası var, söz və mətbuat azadlığı təmin olunub, dövlətin vətəndaş cəmiyyəti qurmaq iradəsi var və s. Mətbuat üzərində sovet dövlətinin və Kommunist Partiyasının qəti monopoliyasının hökmranlıq etdiyi dövrdə yeni qəzetin işıq üzü görməsi əsl hadisə idi. Nəsir İmanquliyev ömrünün sonunadək 1958-ci ildə yaranan "Bakı" qəzetinin redaktoru olmuşdur. Üstəlik, 1963-cü ildə nəsrinə nail olduğu rus dilində çıxan "Baku" qəzetini də ömrünün axırınadək özü redaktə etmişdir.

"Bakı" Azərbaycan gerçəkliyində öz tipologiyasına görə tamamilə yeni qəzet idi. Azərbaycan mətbuatı tarixində ilk axşam qəzeti olan bu mətbuat orqanı sadə fəhlənin, sadə bakılının problemlərinin ifadəçisi idi. Nəsir müəllim o dövrün ən cəsarətli qəzet redaktoru idi. Biz hamımız haqqımızı "Bakı"nın gücü ilə müdafiə edirdik. O qəzetin saralmış komplektlərində Nəsir İmanquliyevin cəsarət dolu imzası xalqın haqqını tapdayan, rüşvətxor, əclaf adamlar barədə yüzlərlə felyeton var. Mən Nəsir müəllimin qəzətdə dərcinə imza atdığı, dəqiq faktlara söykənən, amma böhtandan, təhqirdən uzaq o felyetonlarını xatırlayanda bugünkü bəzi qəzetlərimizin səhifələrində bas alıb gedən və insan ləyaqətini alçaldan səriştəsiz, səbatsız yazılara görə xəcalət hissi keçirirəm. Nəsir İmanquliyev dərsləri bizə oxucu qarşısında məsuliyyət daşımaq, hər bir leksik vahidin ölçüsünü bilmək, pesə etikasının bütün parametrlərinə əməl etmək, yazılarımızda dəqiq faktlara söykənmək, vicdanlı və qərəzsiz olmaq, problemlərin həlli yollarını göstərmək və s. kimi peşəkarlıq xarakteri öyrətmişdir.

Nəsir müəllim son dərəcə milli ziyalı idi. Bu mənada onu XX əsrin əvvəlləri Azərbaycan milli intibahının nümayəndələri ilə müqayisə etmək olar. Tədris etdiyi fənləri N.Zərdabidən, C.Məmmədquluzadədən, Ö.F.Nemanzadədən gətirdiyi misallarla paralelləşdirib müasir günlərin milli ziyalı obrazını tamamlayırdı. Bədii ədəbiyyatın milli-mənəvi dəyərlərlə bağlı nümunələrini "Bakı" qəzetində ləngitmədən dərc etdirirdi. "Sovet adamı" ifadəsini bir dəfə auditoriyada lağa qoydu:

- Adamın da soveti olar? - dedi - adamın milliyyəti olar, etnik mənsubiyyəti olar, lap ağını çıxarıblar!

Nəsir İmanquliyev klassik müəllim keyfiyyətində olan bir ziyalı idi. Səliqəli müəllim geyimindən tutmuş aydın nitqinə, tədris etdiyi fənlərdən tutmuş elmə münasibətinə, klassikaya məhəbbətdən tutmuş müasir düşüncəyə hörmət məqamlarınadək hər şeydə müəllim nümunəsi göstə-rirdi. Bu mənada onun tələbələrinin bəxti gətirmişdi. O tələbələrin bir çoxu indi yaşlı nəslin, xeyli hissəsi yeni dövrün söz adamlarıdır. Onu dəqiq bilirəm ki, Nəsir müəllimin tələbəsi olmuş jurnalistlər öz peşəsinə heç vaxt etinasızlıq etməyəcəklər. Çünki onların hər birinin qəlbində Nəsir İmanquliyevin klassik ənənələrdən yoğurulmuş müəllim sözü, müəllim həqiqəti var.